

УДК 342.7:004.9

DOI: <https://doi.org/10.31359/1993-0909.2026.33.2.31>

Ольга Євгенівна Аврамова

Відділ правової взаємодії бізнесу та держави
Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака
Національної академії правових наук України
Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-1941-9894>

ЧЕТВЕРТЕ ПОКОЛІННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ: ПРАВО НА ЦИФРОВУ ОСОБИСТІТЬ

Анотація. У статті визначено характеристику права на цифрову особистість як новітньої правової категорії, що формується в умовах розвитку цифрових технологій. Обґрунтовано, що цифрова особистість є складною категорією, яка включає сукупність взаємопов'язаних виявів, зокрема: цифрову ідентичність, віртуальну особу та постмортальну цифрову особу, при цьому з розвитком технологій можливе виникнення й інших форм її існування. Доведено, що за допомогою цифрової ідентичності формується реальна цифрова особа як функціональне продовження фізичної особи в цифровому середовищі. Суб'єктом правовідносин у цифровому середовищі визнається фізична особа, яка самостійно створює та реалізує свою цифрову ідентичність, зокрема шляхом ідентифікації в державних цифрових системах (наприклад, у системі «Дія»). Окрему увагу приділено феномену віртуальної особи, що активно використовується в цифровому середовищі, зокрема у формі аватарів. Віртуальна особа визначається як об'єктивована форма особистості в цифровому середовищі, яка може бути пов'язана з реальною фізичною особою або існувати як штучно сконструйоване уявлення про суб'єкта. Підкреслено, що існує віртуальна цифрова особа, не пов'язана з реальною фізичною особою (*virtualis homo fictus*), яка не може наділятися повною правосуб'єктністю, однак здатна виступати об'єктом правового регулювання. Доведено, що реалізація суб'єктивних прав спадкоємців щодо таких об'єктів є можливою за умов наявності доступу до відповідної цифрової спадщини. Такий доступ може бути забезпечений волею спадкодавця за життя або, у разі її відсутності, – шляхом обмеженого втручання у сферу приватності померлої особи на підставі судового рішення, з дотриманням принципу пропорційності та балансу між правом на повагу до приватного життя і спадковими правами.

Ключові слова: покоління прав; цифрове середовище; об'єкт права; цифрова ідентичність; суб'єкт права; здійснення суб'єктивних прав; аватар.

Olga Ye. Avramova

Department of Legal Interaction between Business and the State
Academician F. H. Burchak Research Institute of Private Law and Entrepreneurship
of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-1941-9894>

THE FOURTH GENERATION OF HUMAN RIGHTS: THE RIGHT TO A DIGITAL PERSONHOOD

Abstract. *The article delineates the characteristics of the right to a digital personality as an emerging legal category, which is being shaped in the context of the development of digital technologies. It is substantiated that a digital personality constitutes a complex category encompassing a set of interrelated manifestations, including digital identity, virtual persona, and post-mortem digital persona, while acknowledging that further forms of its existence may emerge with technological advancement. It is demonstrated that through digital identity, a real digital persona is formed as a functional extension of a natural person within the digital environment. A natural person who independently creates and exercises their digital identity particularly through identification in state digital systems (e.g., the «Diia» system) is recognized as the subject of legal relations in the digital environment. Particular attention is given to the phenomenon of the virtual persona, which is actively utilized within digital environments, especially in the form of avatars. A virtual persona is defined as an objectified form of personality within the digital space, which may be linked to a real natural person or exist as an artificially constructed representation of a subject. It is emphasized that a virtual digital persona not associated with a real natural person (virtualis homo fictus) cannot be endowed with full legal capacity, yet it may constitute an object of legal regulation. It is further determined that the digital presence of a deceased person, as an inheritable object, may include digital identification, digitization of physical appearance, digital private life of the deceased, and other elements. The article demonstrates that the exercise of heirs' subjective rights in relation to such objects is possible, provided there is access to the relevant digital inheritance. Such access may be granted by the deceased's will during their lifetime or, in the absence thereof, through limited intrusion into the deceased person's sphere of privacy pursuant to a court decision, in compliance with the principle of proportionality and the balance between the right to respect for private life and inheritance rights.*

Keywords: *rights generation; digital environment; object of law; digital identity; legal subject; exercise of subjective rights; avatar.*

ВСТУП

Одним із наслідків розвитку технологій є продовження людської особистості в цифровому просторі поза фізичним існуванням. Пролонгація людини в онлайн-середовищі, зокрема відбувається завдяки цифровій ідентичності, використання аватару тощо. При цьому під час взаємодії з цифровими технологіями виникають цифрові сліди у вигляді даних та інформації, які залишає людина, зберігаючи ви-

яви індивідуальності поза фізичною присутністю. Цифрова ідентифікація, оцифрування зовнішнього вигляду, здійснення приватного життя в цифровому середовищі є підґрунтям утворення цифрової особистості. Право на її створення належить виключно людині, яка включає цифрову особистість у власну автономію. Це надає можливість репрезентувати себе в обраній формі в цифровому просторі. Внаслідок особливостей технологій створення цифрова репрезентація людини залишається в доступі й після смерті фізичної особи. Таке положення ставить низку етико-правових питань щодо можливості використання цього цифрового спадку.

На вирішення проблематики щодо цифрової особистості спрямовуються дослідження як правників, так і фахівців із інших галузей наук. Так, у 2009 році М. Массімі, А. Чаріс сформуливали концепцію «*thanatosensitvity*» («танаточутливості»), відповідно до якої висунута необхідність розглядати смерть як невід’ємний аспект фізичної особи, що необхідно враховувати при розробці цифрових продуктів [1]. Цей підхід не було продовжено на рівні правової регламентації. Водночас технології щодо можливості посмертного існування цифрової особистості активно розвивалася. На сучасному етапі вже цілком можливо створювати інтерактивні цифрові аватари померлих осіб завдяки залишеним ними цифровим слідам, що імітують мовлення й особистісні риси для взаємодії з живими. Отже, виникають відносини щодо втручання в приватні дані померлих задля переживання втрати живими [2]. Це породжує низку питань щодо можливості спадкування цифрової ідентичності, цифрового вигляду людини, її цифрового приватного життя.

Окремо постає питання й щодо зіставлення фізичної особи із сформованою нею віртуальною особою/аватаром. У 2016 році М. В. Насех наголошувала, що свобода особистості, анонімність, безвідповідальність, автентичність та ідентифікація в кіберпросторі є одними з юридичних питань, що розглядаються як проблеми віртуальної ідентичності [3]. На тлі вирішення правниками цієї проблеми технічні можливості щодо створення віртуальної присутності людини в цифровому середовищі лише розширюються. Так, у 2023 році Vondee було запущено стартап для персоналізованих 3D-аватарів у соціальних середовищах та HeyGen (запуск, 2020) для фотореалістичних відеоаватарів. Рішення на основі цифрових двійників та NFT, такі як Itheum NFMe ID (є частиною екосистеми Itheum, яка розвивається з 2021–2022), забезпечують унікальні цифрові ідентичності з правом власності та сумісністю на різних платформах, тоді як сервіси, такі як: DaveAI та Reelmind.ai (2023–2025), – створюють аватари зі штучним інтелектом та цифрових двійників для особистої взаємодії, VR/AR та креативного контенту. Створення аватарів стає все більш важливою темою в контексті різноманітних віртуальних середовищ, що зосереджуються на інструментах для самовираження [4]. Щодо цього дослідники звертають увагу, що аватари AI стають складнішими, автономними та невід’ємною частиною функціонування цифрового середовища.

Тому існує нагальна потреба в установленні чіткого правового регулювання їхнього статусу, правосуб'єктності, розробки ефективних механізмів відповідальності та контролю, а також захисту прав та цінностей людини в контексті зростаючого впливу цифрового середовища [5, с. 873].

Активно використовуються й технології цифрової ідентифікації реальної людини для здійснення суб'єктивних прав у цифровому середовищі. Зокрема, засади щодо цього визначені Законом України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» [6]. Можливість використання цифрової ідентифікації значно спрощує здійснення окремих суб'єктивних прав, зокрема здійснення цифрових правочинів, інформаційних прав. Розширення можливостей здійснення суб'єктивних прав у цифровому середовищі природно призводять до формування практичних питань щодо захисту цих прав. Так, у Щорічній доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2024 році визначено: щодо порушення інформаційних прав зафіксована загальна кількість звернень – 7312 [7, с. 250]. За даними Міністерства цифрової трансформації України 96% українців володіють цифровими навичками, а 58% – на базовому рівні або вище. Це показник, який відповідає середньому рівню країн ЄС. Відсоток українців із базовими цифровими навичками та вище: 2019 рік – 47%, 2021 рік – 52%, 2023 рік – 59%, 2025 рік – 57% [8]. У Плані відновлення України виокремлена національна програма «Цифрова держава», що передбачає модернізацію цифрової інфраструктури, розвиток електронних сервісів і документів [9].

Наведене свідчить, що за останні роки сформовано матеріальне підґрунтя існування цифрової особистості в різних виявах – і як стану, так і стану-дії (динаміка). Цифрова особистість є системною категорією, що охоплює цифрову ідентичність/реальну цифрову особу, віртуальну особу, постмортальну цифрову особу, з розвитком технологій можливі й інші вияви. Кожен із цих елементів має власний правовий режим, що потребує визначення та законодавчого закріплення. Складність цієї проблематики полягає в тому, що цифровий простір не має кордонів, що ускладнює визначення юрисдикції. Крім того, відкритість та доступність візуалізації фізичної особи дозволяє створювати її цифровий двійник, що може використовуватись як правомірно, так і неправомірно. Науково-прикладним завданням є й визначення правової природи цифрової особистості, зокрема її характеристика як суб'єкта правовідносин, об'єкта прав або складної правової конструкції, залежно від контексту, в якому вона функціонує.

Загалом є і потреба переосмислення відносин між людиною і технологіями як між гібридними агентами, а не як взаємодії двох незалежних сутностей [10, с. 54]. Технології надають нові можливості для соціальної взаємодії, персоналізованих цифрових помічників і навіть «продовження» ідентичності людини. Цей розвиток є підґрунтям щодо розширення прав людини, які є нетиповими по відношенню до існуючих прав. Тому можна припустити щодо продовження утворення системи прав людини четвертого покоління. Отже, права, пов'язані з циф-

ровою ідентичністю, віртуальною особою та контролем над цифровою ідентифікацією, варто розглядати кризу призму прав людини четвертого покоління, які виникають і спрямовуються на забезпечення індивідуальної автономії, гідності та безпеки в цифровому середовищі.

Метою статті є визначення та характеристика права на цифрову особистість в аспекті розвитку четвертого покоління прав людини. Досягнення цієї мети можливо шляхом розв'язання таких завдань: визначення загальнотеоретичних положень щодо досліджуваної проблематики, надання характеристики цифрової ідентичності, реальної цифрової особи, віртуальної особи постмортальної цифрової особи, формування концепції самостійного права на цифрову особистість та визначення подальших наукових розвідок.

1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Проблеми щодо цифрової особистості, здійснення прав у онлайн-середовищі є предметом дослідження філософів, психологів, економістів, правників, фахівців у сфері технічних наук. І це є цілком слушним, оскільки ця проблематика має комплексний, міждисциплінарний характер.

У філософських дослідженнях підкреслено, що віртуальний простір комунікації є сферою експериментальної ідентифікації сучасної особистості, в якій гендерний вимір набуває абстрактності, абсолютизується [11, с. 144]. Справді, цифрове середовище надає можливість змінювати гендер, зовнішність, комунікаційні зв'язки тощо. Водночас така зміна не може бути повністю сприйнятою щодо постмортальної цифрової особи, оскільки саме унікальність померлої людини вимушує створювати її цифровий двійник як засобу переживання втрати.

К. Салліван наголошує щодо необхідності визнання індивідуальних прав на цифрову ідентичність [12, с. 729]. Дослідник визначив, що цифрова ідентичність окремої особи складається з набору інформації, збереженої в цифровій формі для потреб конкретної програми. Цей набір інформації, що міститься в реєстрі ідентичності та інших базах даних, доступних у межах програми, є базовою (*database*) ідентичністю особи [13, с. 38]. Тобто створення та використання цифрової ідентичності є самостійним правом людини. Близькою до думки К. Саллівана є позиція В. О. Токаревої. Вона зазначала, що в цифровому середовищі фізична особа вступає у відносини в мережі опосередковано через свою проєкцію, цифрову ідентичність, зміст якої складає сукупність усієї інформації про особу в цифровому просторі [14, с. 38]. Отже, дослідники визначають, що цифрова ідентичність – це цифрова система даних.

В. О. Токарева також указує, що це певна проєкція фізичної особи в цифровому середовищі [14, с. 38]. Водночас А. І. Нагорний акцентує, що віртуальна особистість як суб'єкт взаємодії, по-перше, може повністю збігатися з реальною; по-друге, може збігатися частково; по-третє, може абсолютно не збігатися з реальною особистістю [15, с. 24]. Дійсно, цифрове продовження людини може мати різні виміри, які самостійно обирає особа. Саме це є виявом цифрової свободи.

На це звертає увагу С. Б. Булеца, яка увиразнює, що право на віртуальну ідентичність та право на віртуальну конфіденційність тісно пов'язані з немайновими правами людини, такими як право на приватне життя та свободу вираження [16, с. 251]. Таке положення є фундаментальним щодо охорони цифрових прав.

В. Г. Воронкова, О. П. Кивлюк, В. О. Нікітенко наголошують, що цифрові права забезпечують контроль, автономію та свободу дій людей, захищаючи від приватизації, монополізації та монетизації людства. Це права людини в Інтернеті, які забезпечують доступ до інформації та свободу вираження поглядів у безпечному просторі, що поважає конфіденційність та безпеку [17, с. 18]. Викладене є певною ідеалізацією цього правового феномену.

О. Є. Кухарев звертався до дослідження цифрової спадщини та підкреслив, що «цифрова спадщина» може мати для спадкоємців не лише раціональну, матеріальну, а й «сентиментальну» цінність [18, с. 140]. Отже, проблематика щодо репрезентації людини в цифровому середовищі, її цифрових слідів лише розширюється та вимагає відповідної правової регламентації.

Узагальнюючи, можливо окреслити, що проблематика навколо цифрової особистості є нагальною та сучасною. Водночас слід звернути увагу, що в юридичних дослідженнях практично не використано правовий режим прояву різних елементів цифрової особистості, зокрема цифрової ідентичності та аватару. Це дозволяє визначити актуальність дослідження права на цифрову особистість у межах становлення четвертого покоління прав людей.

2. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Наукове дослідження щодо визначення та характеристики права на цифрову особистість у контексті четвертого покоління прав людини базується на використанні системи наукових методів, методологічних підходів і науково-практичних матеріалів у сфері становлення нейроемоційного сприйняття цифрової особистості, технологій, правового забезпечення цифрової особистості. Емпіричними та теоретичними матеріалами дослідження є наукові джерела філософії, психології, цифрових технологій, права, нормативно-правові акти. Також досліджувалися цифрові сервіси та платформи, які є інструментом щодо реалізації цифрових прав, зокрема: «Дія», BankID, електронні державні сервіси. Постмортальна цифрова особистість визначалася крізь аналіз справ щодо спадкування цифрових активів, зокрема Kammergericht Berlin 21 U 9/16 [19].

У дослідженні використовується метод *дедукції*, що забезпечує послідовний розвиток аналізу від фундаментальних теоретичних конструкцій до спеціально-правових міркувань. За допомогою *діалектичного* методологічного підходу було визначено еволюцію формування цифрової особистості як правової категорії. Метод *аналізу та синтезу* дозволив охарактеризувати структурні елементи цифрової особистості. При цьому ці частини цифрової особистості були досліджені за допомогою *аксіологічного* методу, що дозволило оцінити їхню цінність для розвитку прав людини.

У дослідженні було використано *міждисциплінарний* метод, оскільки цифрова особистість є міждисциплінарною категорією, що впливає й на її правове розуміння. Також було застосовано *статистичний* метод, що надав можливість виявити стан використання цифрової особистості, потреби людини в її використанні. *Синергетичний* метод забезпечив системне розуміння цифрової особистості як складної правової конструкції, що взаємодіє з інституційними, технологічними та соціальними елементами, розкриваючи закономірності її функціонування. *Формально-юридичний* метод дозволив виявити стан правового регулювання цифрових відносин.

Базовим методом став метод *правового моделювання*. Відомо, що правове моделювання має широкий спектр функцій: гносеологічну (пізнання правових явищ), прогностичну (моделювання можливих сценаріїв правового розвитку), аналітичну, педагогічну, а також практично-методологічну [20, с. 19]. Цей метод дозволив змодельовати самостійне право на цифрову особистість у контексті четвертого покоління прав людини.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

3.1. Загальнотеоретичні положення щодо визначення цифрової особистості

У межах досліджень соціології, психології, культурології, частково економічної теорії, філософії формуються концепції розуміння цифрової особистості. Одна з відомих теорій – це теорія мережного «Я» [21], згідно з якою людина не існує автономно, її особистість формується на підставі соціальних зв'язків у цифровому середовищі. Ще один підхід базується на самопрезентації особистості. Як правило, особистість презентує себе у віртуальному комунікативному просторі шляхом заведення облікового запису, що, як правило, містить відомості, необхідні для ідентифікації користувача при підключенні до системи [22]. Тобто особа самостійно презентує та контролює власний образ у цифровому середовищі. Ще існує теорія цифрових слідів, що особа в цифровому середовищі представлена лише цифровими даними. Існує і постгуманістичний підхід, що цифрова особистість формується не тільки людиною, а й цифровими технологіями [23]. Наведені напрями осмислення наявної проблематики є підґрунтям щодо визначення цифрової особистості як правового феномену.

Цифрова особистість є складною правовою категорією. О. І. Харитонова й Є. О. Харитонов визначають, що цифрова особистість є особливим поєднанням імені, дати народження, місця проживання, електронної пошти та сторінок, представлених на цих сторінках записів, фото, відео й особистих соціальних зв'язків, біометричні данні [24, с. 10]. Варто приєднатися до думки О. І. Харитонової й Є. О. Харитонова, оскільки цифрова особистість є дещо ширшою категорією ніж «цифрова ідентичність», «цифрова особа». Так, термін «особистість» характеризує людину, зважаючи на її соціальну зумовленість, соціальне вираження, виявляючи при цьому її соціальні позиції та орієнтації [25, с. 204]). Тому в по-

няття «цифрової особистості» може включатися як цифрові дані про особу, так і засоби її соціального буття.

Загалом цифрова особистість – це складна категорія, що охоплює репрезентацію людини в цифровому середовищі, її соціальне цифрове буття, здійснення певних дій у цифровому середовищі тощо. Це одна із форм реалізації автономії людини, оскільки фізична особа вже може реалізовувати себе як у матеріальному, так і цифровому світі. Зокрема, цифровий простір стає необхідним елементом у механізмі реалізації професійного, соціального буття людини внаслідок надзвичайних ситуацій або фізичних обмежень. Вона формується виключно на підставі волевиявлення людини в процесі здійснення нею відповідних дій у цифровому середовищі.

3.2. Характеристика цифрової ідентичності як елементу цифрової особистості

Цифрова ідентичність є засобом доступу особи до цифрового середовища та передумовою реалізації її прав, обов'язків і соціальної активності в кіберпросторі. С. Б. Булеца вказує, що цифрова ідентичність стає ключовим елементом взаємодії людини з сучасним світом, визначаючи її можливості й обмеження у віртуальному просторі [26, с. 202]. Щодо цієї категорії М. Роблес-Каррільйо зазначає, що контекст цифрової ідентичності відрізняється від фізичного світу з трьох структурних та кількох кон'юнктурних причин. Структурні зміни такі: це цифрове середовище; для доступу та участі в ньому необхідне створення ідентичностей; це простір інтегрований в інші системи. Кон'юнктурні зміни включають необхідність поєднання технічних та правових вимог для створення цифрових ідентичностей; потребу відрізнити та координувати процедури ідентифікації для людей, пристроїв і процесів. У цьому контексті цифрова ідентичність є відмінною й унікальною категорією. Таким чином, цифрову ідентичність можна визначити як атрибут, що складається з інформації та даних і забезпечує ідентифікацію, аутентифікацію й авторизацію для доступу та участі в цифровому світі [27, с. 18, 19]. Прикладом цього є Система BankID НБУ. Відповідно до п. 30 Положення про здійснення банками фінансового моніторингу, затвердженого постановою Правління Національного банку України № 65 від 19.05.2020 банк може здійснити верифікацію фізичної особи, зокрема отримати ідентифікаційні дані такої фізичної особи за допомогою засобів Системи BankID НБУ [28]. Загалом процес виглядатиме так: банк запропонує потенційному клієнту ідентифікуватися в «Дії» через Систему BankID НБУ; після вдалої ідентифікації в клієнта відобразяться цифрові документи відповідно до даних, що містяться в державних реєстрах [29].

Варто підкреслити, що в юридичних дослідженнях простежується певне зіставлення таких понять як «цифрова ідентичність» та «цифрова особистість». Нестача чіткості в наукових роботах зумовлена відсутністю відповідних термінів у законодавстві. Звернемо увагу, що в нормативно-правових актах переважно закріплюється поняття «цифрова ідентифікація», її зміст та порядок використання.

Наприклад, у п. 22 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» визначено, що «ідентифікація особи, процес використання ідентифікаційних даних особи з документів, створених на матеріальних носіях, та/або електронних даних, у результаті якого забезпечується однозначне встановлення фізичної, юридичної особи або вповноваженого представника юридичної особи та перевірка належності особі таких даних» [6]. Пунктом 1 ч. 1 ст. 3 Регламенту Європейського парламенту і Ради (ЄС) № 910/2014 від 23.07.2014 про електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних транзакцій на внутрішньому ринку та про скасування Директиви 1999/93/ЄС встановлено, що «електронна ідентифікація» означає процес використання ідентифікаційних даних особи в електронній формі, які однозначно визначають фізичну особу, або юридичну особу, або фізичну особу, що представляє юридичну особу [30]. Щодо цього О. Афоніна влучно звертає увагу на те, що варто розмежовувати цифрову ідентифікацію та цифрову ідентичність. Цифрова ідентичність охоплює персональні дані, що формують онлайн-присутність індивіда, тоді як цифрова ідентифікація забезпечує підтвердження (верифікацію) цієї ідентичності [31, с. 13]. Ураховуючи наведене, можна стверджувати, що цифрова ідентифікація – це процедура збору та використання оцифрованих даних задля встановлення конкретної людини, зокрема шляхом виявлення оцифрованих документів, записів у електронних реєстрах, біометрії, цифрових підписів, облікового запису тощо. А ось цифрова ідентичність – це система цифрових даних, інформації про ідентифіковану фізичну особу.

Узагальнюючи, можна визначити, що цифрова ідентичність – це інформація, дані про фізичну особу, що існує в цифровому середовищі лише в формі записів, ідентифікаторів та атрибутів (зокрема з оцифрованими документами, числовими ID, біометричними хешами та невізуальними біометричними шаблонами чи векторами, лог-даними, цифровими підписами, акаунтами без зображення профілю тощо) та не містить оцифрування загального зовнішнього вигляду. Тобто цифрова ідентичність є репрезентацією фізичної особи в цифровому середовищі. До її ознак належать: 1) персоналізація/ідентичність (кожній людині належить право створювати, використовувати власну цифрову репрезентацію, управляти та контролювати нею); 2) існує в стабільній цифровій об'єктивній формі (обумовлена незмінністю даних про реальну фізичну особу, що були оцифровані); 3) унікальність (детермінована через цифрову ідентифікацію конкретної людини); 4) похідний характер від фізичної особи, яка пройшла відповідну цифрову ідентифікацію; 5) цілісність (ідентифікаційна єдність) (неподільна структура даних, що зіставляється з фізичною особою); 6) невідчужуваність (на відміну від цифрових активів, реальна цифрова особа не може бути передана, продана або відокремлена від фізичної особи, оскільки становить форму її самопрезентації й юридичної ідентифікації в цифровому просторі); 7) підлягає захисту від імітації, підробки або повної заміни, що гарантується системами автентифікації та правовими запобіжниками; 8) екстериторіальність використання; 9) до-

ступ до створення та зміни цифрової ідентифікації належить лише фізичній особі, якій належать дані.

Цифрова ідентичність є об'єктом абсолютних особистих немайнових прав конкретної фізичної особи, за допомогою якої вона вступає у відповідні цифрові правовідносини. Вона не може бути комерціалізована. Суб'єктом права завжди є фізична особа, а цифрова ідентичність виконує технічну та правову функцію доступу, але не відображає всю соціально-правову реальність людини в кіберпросторі. Тому вона є лише частиною цифрової особистості.

3.3. Реальна цифрова особа

За допомогою цифрової ідентичності може створюватися реальна цифрова особа, яка є продовженням фізичної особи в цифровому середовищі. Вона створюється за волевиявленням людини та цифрових технологій, зокрема за допомогою ідентифікації в системі «Дія». При її створенні виникає суб'єкт у цифровому середовищі, що має цифрову правосуб'єктність та зв'язок із реальною фізичною особою. Якщо особа здійснює суб'єктивні права в цифровому середовищі, то вона набуває статус реальної цифрової особи, яка потенційно має можливості здійснювати цифрові правочини.

Цифрова ідентичність і реальна цифрова особа мають різну функціональну та правову природу. Перша забезпечує ідентифікацію, репрезентацію особи в цифровому середовищі, тоді як друга є як пролонгацією фізичної особи в цифровому середовищі з метою здійснення цифрових правочинів. У такому разі в людини виникає цифровий правовий статус. Щодо цього С. Б. Булеца вказує, що цифровий статус людини визначається її активністю в Інтернеті, наявністю профілів у соціальних мережах та репутацією онлайн [26, с. 203]. Цифровий правовий статус особи визначається сукупністю прав, обов'язків та гарантій, якими особа володіє в цифровому середовищі, визначаючи її загальне правове становище в ньому, так і в цивільному обороті. При цьому цифрова ідентичність є атрибутом реальної цифрової особи, яка забезпечує однозначне розпізнавання конкретної фізичної особи в цифровому середовищі через верифіковані дані, слугуючи базовим елементом цифрового правового статусу. Реальна цифрова особа має й цифрову репутацію.

Фізична особа має право як створювати, використовувати свій цифровий прототип, так і контролювати його. Саме наявність контролю вказує на вольовий зв'язок між фізичною особою та її цифровим фантомом. Відсутність контролю (у певних випадках втрата контролю) над цифровою особою може вказувати на відсутність вольового впливу людини на свій цифровий прототип. А отже втрата контролю над цифровою особою може бути підставою для визнання цифрових правочинів недійсними.

Питання контролю виникають і щодо використання нейрочипів у організмі людини. Реальну цифрову особу слід відмежовувати від фізичних осіб із цифрово-інтегрованими нейротехнологіями. Людина з нейронним чіпом із медичною

метою – це реальна фізична особа, чия нейронна активність може зчитуватися та оброблятися цифровими системами через імплантований інтерфейс мозок-комп'ютер (ІМК), що позиціонує індивіда як кібербіологічного суб'єкта в медичній сфері [32]. Загалом проблематика використання цифрових технологій у медичній практиці, вживання їх у тіло людини вказує на необхідність виокремлення такої засади, як збереження цілісності людини (як елемента автономії, суверенітету людини) в межах права бути людиною, що має вияв і щодо реальної цифрової особи. Отже, захист цілісності фізичної особи в цифровому суспільстві потребує окремого дослідження.

3.4. Віртуальна особа

Поряд із реальною цифровою особою може утворюватися віртуальна особа, зокрема у вигляді аватару, цифрового двійника тощо. Це об'єктивна форма особистості (а не особи) в цифровому середовищі. Вона може бути пов'язана із реальною фізичною особою або штучно створеним уявленням про особу. Віртуальна особа, що не пов'язана із реальною особою (*virtualis homo fictus*), є результатом інтелектуального, творчого, технічного завдання щодо зовнішнього вигляду віртуального фантому людини або онлайн-персонаж у цифровому середовищі. З погляду правової природи, *virtualis homo fictus* є комплексним об'єктом права інтелектуальної власності, цифрового права, цивільного права [33, с. 55]. У цьому виявляється феномен правового режиму цифрового середовища, зокрема *virtualis homo fictus* є цифровим активом, а реальна цифрова особа може визначатись як суб'єкт.

Віртуальна особа – це складна правова категорія, яка є елементом цифрової особистості. Її об'єктивна форма пов'язана як із оцифруванням людського образу як реальної людини, так і у вигляді ігрового персонажу або системного поєднання знаків у цифровому середовищі. Віртуальна особистість у віртуальному суспільстві набуває соціальний досвід інакше – не через систему освіти чи виховання, як це відбувається в матеріальному світі, а шляхом експериментів та апробацій різних версій себе [34, с. 11]. Тобто віртуальна особа не має постійної об'єктивної форми. Вона може змінювати вигляд, суб'єктивні властивості. Водночас вона є об'єктом права, вольовий вплив на який здійснює реальна людина.

Так, Т. Ху, Л. Ге дослідили використання технології *VTubers*. Це новий тип віртуальних цифрових особистостей, зокрема віртуальні куміри, як *Natsune Miku*, існують як анімовані персонажі, чия музика створюється технологічно без конкретного фізичного виконавця. *VTubers* поєднують цифровий аватар з живим виконанням людини (*naka no hito*), забезпечуючи голос, рухи і емоції в реальному часі, створюючи гібридну форму цифрової персони. Таким чином, світ цифрових технологій змінює межі між реальною людиною та цифровою особистістю, демонструючи, що сучасна «цифрова близькість» формується не лише через фізичну присутність, а через інтерактивну взаємодію людини і технології [35]. Тобто формуються гібридні системи співжиття, а віртуальна цифрова особа розгляда-

ється не як окрема людина, а як медіа- та соціотехнічний конструкт, що може бути створений як із залученням реального виконавця (*VTuber*), так і без нього (CGI-інфлюенсер, віртуальний кумир).

Наведене дає змогу стверджувати, що віртуальна особа може формуватися у вигляді реальної людини, померлої людини, штучно створеного персонажа. Віртуальна особа не тотожна цифровій ідентичності. Її реалізація можлива через: 1) цифровий профіль (обліковий запис); 2) аватар як функціональну репрезентацію; 3) віртуальний персонаж (персона); 4) цифровий агент (алгоритмічний представник); 5) цифровий двійник людини тощо. Наведені форми віртуальної особи є об'єктом правовідносин. Незважаючи на психоемоційні зв'язки людини із своєю віртуальною особою, в аспекті права, віртуальна особа – це цифровий актив. Між ним і суб'єктом є зв'язок у вигляді вольової спрямованості суб'єкта на об'єкт, що надає можливість об'єкту прав бути потенційно залученим у відповідні правовідносини [36, с. 192].

Слід підкреслити, що віртуальна особа може створюватись як людиною, так і штучним інтелектом. Унаслідок цього майнові права на нього можуть належати: 1) особі, яка створює/контролює/має доступ (обов'язкова триєдність); 2) цифровій платформі. Віртуальна особа за правовим режимом може бути як об'єктом права інтелектуальної власності, так і об'єктом речових прав. Ознаки віртуальної особи: 1) штучне утворення; 2) візуальне та/або аудіо-втілення; 3) синтетична агентність (можливість здійснення дій у цифровому середовищі, зокрема: виконувати завдання, взаємодіяти з іншими віртуальними штучними утвореннями); 4) оборотоздатність (може бути предметом цифрових правочинів); 5) нестабільність об'єктивної форми; 6) екстериторіальність використання.

3.5. Постмортальна цифрова особа

Складовим елементом цифрової особистості є і постмортальна цифрова особа (*virtual immortality* [37]). Це продовження цифрової присутності людини після її смерті. Її правова природа є складною. Так, вона може визначатися як частина немайнових прав померлої особи, так і об'єкт цифрової спадщини. Внаслідок можливості оцифрування зовнішнього вигляду померлої особи, зокрема відомих, публічних людей, виникає проблематика щодо зіставлення публічних і приватних інтересів. Можна виокремити такі проблемні юридичні питання: захист «вуалі» приватності (автономії) померлої особи та психоемоційної потреби живих осіб, збереження історичного спадку суспільства.

Постмортальна цифрова особа має безпосередній зв'язок із цифровою спадщиною. Щодо цього Х. Фа вказує, що еволюція цифрової спадщини відображає те, як технології поступово розширювали форми пам'яті та присутності померлих: від матеріальних носіїв (надгробне мистецтво, фотоальбоми, некрологи) до мережових просторів, де пам'ять набуває символічного й інтерактивного виміру. Початок 2000-х років відзначився тим, що персональні комп'ютери дали змогу

створити нові форми онлайн-поминання. Це виявляється у віртуальних кладовищах і меморіальних платформах, меморіалізованих профілях у соціальних мережах, «цифрових реліквіях» у хмарних архівах та навіть ритуалах онлайн-ігор. Цифрові сліди особи продовжують структурувати колективну пам'ять, соціальні зв'язки й ідентичність після біологічної смерті. При цьому цифрові сліди належать до даних, що генеруються протягом життя людини; після смерті ці сліди зберігаються як цифрові останки. Коли вони підтримуються як для саморепрезентації померлого, так і для забезпечення соціальної та емоційної безперервності життя, їх можна розглядати як цифрову спадщину, а більш конкретно визначаються як цифрове безсмертя. Цифрова спадщина набуває нових вимірів автономії та інтерактивності [38, с. 2, 4].

Загалом цифрове безсмертя – це цифрова присутність померлої особи, що може мати такі форми: 1) цифрова ідентифікація померлої особи; 2) соціальні акаунти; 3) приватне листування, що збереглися в цифровій формі; 4) оцифрування та сховище оцифрованої біометрії людини; 5) оцифрування зовнішнього вигляду людини. Зазначені елементи належать до складу цифрової спадщини. Вони відображають цифрову присутність померлої особи в мережевому середовищі, проте за своєю правовою природою й об'єктом регулювання вони не тотожні спадкуванню цифрових активів, оскільки не мають визначеної майнової цінності та пов'язані насамперед із особистими немайновими правами. Тому можна погодитися з позицією О. Є. Кухарева, що смерть користувача акаунта в соціальній мережі не зумовлює спадкування прав на акаунт у розумінні універсального спадкового правонаступництва [16, с. 144]. Підкреслимо, що цифрова спадщина може охоплювати спадкування цифрових активів (правовий режим речового права) та цифрову присутність померлої особи (режим особистих немайнових прав). Цифрова присутність померлої особи як об'єкт спадкування може включати цифрову ідентифікацію; оцифрування зовнішнього вигляду спадкодавця; цифрове приватне життя померлого тощо. Реалізація суб'єктивних прав спадкоємців до цього можлива за наявності доступу до цього, що може надаватися спадкодавцем або за допомогою втручання в захист приватності життя померлої особи на підставі рішення суду.

На нашу думку, щодо цієї проблематики можливо застосовувати аналогію із спадкуванням об'єктів права інтелектуальної власності, зокрема правила ст. 32 Закону України «Про авторське право і суміжні права»: майнові права на твір входять до складу спадщини, особисті немайнові права автора не входять до складу спадщини (ч. 1 ст. 32 Закону); закінчення строку чинності майнових прав на твір означає перехід твору в суспільне надбання. Захист особистих немайнових прав автора, твір якого став суспільним надбанням, здійснюється його спадкоємцями, а в разі їх відсутності – державою (частини 3, 4 ст. 32 Закону) [39]. Із урахуванням цього можна визначити, що цифрові активи (зокрема, ігрові аватари) можуть спадкуватися за правилами спадкування майнових прав на об'єкти прав інтелектуальної власності. Оцифровані вигляди відомих людей можуть визнаватися

суспільним надбанням, що використовуються для формування суспільної спадщини, національної ідентичності, розвитку науки тощо. А ось акаунти, переписки, фото, персональні дані є особистими немайновими благами, тому їхнє спадкування не тотожне спадкуванню майна.

У судах країн ЄС поступово формується практика щодо цього складного питання. Зокрема, у Рішенні від 30.12.2024 (справа № 13 U 116/23) Вищого земельного суду Ольденбурга (*Oberlandesgericht Oldenburg*) суд установив, що успадкування цифрового акаунту включає право не лише на доступ для читання (пасивне використання), а й на активне використання функцій акаунту, оскільки спадкоємці приймають на себе юридичну позицію померлого користувача за загальною правонаступністю (§ 1922 BGB) і можуть користуватися всіма правами, які мав померлий за життя, якщо чітко не встановлені протилежні умови договору [40]. Загалом доступ до цифрової спадщини має визначатися спадкодавцем або рішенням суду із узгодженням із правилами відповідної цифрової платформи. Приклад, справа *Kammergericht Berlin 21 U 9/16*, коли батьки неповнолітньої дівчини звернулися до вищого регіонального суду Берліна (*Kammergericht Berlin*) з вимогою надати їм доступ до Facebook-акаунту їхньої померлої доньки для з'ясування факту її смерті. Адже в задоволенні позову було відмовлено внаслідок збереження телекомуніційної таємниці [19]. Наведене ще раз підкреслює, що питання цифрової присутності померлої особи потребують подальшого наукового дослідження та правового врегулювання.

Можна припустити, що посмертальна цифрова особа – це складна правова конструкція, що охоплює цифрову ідентичність померлої особи, її віртуальний вигляд, оцифровані унікальні природні властивості людини (міміка, голос), цифрове приватне життя. Узагальнюючи наведене, можна виокремити такі ознаки постмортальної цифрової особи: 1) цифрова об'єктивна форма у вигляді цифрових слідів померлої особи; 2) ідентифікаційна унікальність (прив'язка до померлої особи); 3) можливість архівування та публічного використання; 4) обмеженість застосування (технічні та правові обмеження щодо права доступу, права бути забутих та права використання). Загалом право на посмертальну цифрову особу може визначатись як різновид посттанативних прав. Вони виникають або продовжують існувати як суб'єктивні цивільні права внаслідок смерті особи [41, с. 139].

3.6. Характеристика права на цифрову особистість

Право на цифрову особистість є складовою прав четвертого покоління, оскільки сформувалося внаслідок розвитку цифрових технологій людства. Воно є нетиповим, але має зв'язок із попередніми поколіннями прав. Правова конструкція цього права має зв'язок як із особистими немайновими правами, так і цифровими правами людини. Ю. С. Разметаєва вказує, що термін «цифрові права людини» має два значення: 1) права, реалізація та захист яких тісно пов'язані з цифровими технологіями та онлайн-середовищем; 2) права, які набувають фундаментально-го значення саме в цифрову епоху [42, с. 19]. І. В. Захарчук указує, що цифрові

права – це сукупність прав і свобод, що забезпечують можливість вільного доступу до цифрових технологій, використання цифрових ресурсів і захист особи в цифровому середовищі [43, с. 269]. Водночас оцифрування візуального вигляду людини, її даних, відтворення цифрового вигляду померлої особи вказує на існування дещо нетипових цифрових прав, які існують у комплексі з особистими немайновим правами.

Цифрова особистість є частиною автономії кожної людини та її немайновим благом. Саме людина за допомогою цифрових технологій має можливості створити свою пролонгацію в цифрове середовище. Право на цифрову особистість – це право фізичної особи на створення, використання, контроль та захист власної цифрової репрезентації в цифровому середовищі, що забезпечує реалізацію її соціального цифрового буття та участь у цифрових правовідносинах. Воно є складним і може охоплювати право на створення цифрової ідентичності, віртуальної особи тощо; право контролю щодо власної цифрової репрезентації; право на забуття (можливість вимагати видалення або знеособлення її персональних даних із баз даних та сервісів, що обробляють інформацію про неї); право на охорону особистого/приватного життя в цифровому середовищі (захист цифрових слідів від несанкціонованого доступу, публікацій або використання); право створення та набуття доступу до складових елементів цифрової особистості, що в об'єктивній формі розміщені в цифровому середовищі; право на цифрове безсмертя (залишення посмертних цифрових слідів) тощо.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи викладене можна визначити, що право на цифрову особистість потребує подальшого наукового дослідження. Правова регламентація цього питання лише формується. Крім того, вже виникаючи правове регулювання має складний характер, що охоплює рівень нормативно-правового регулювання та локально-корпоративний рівень відповідної цифрової платформи. Комплексність правого регулювання відносин щодо цифрової особистості обумовлено тим, що воно охоплює: приватноправові та публічно-правові засади; норми конституційного, цивільного, інформаційного, цифрового, адміністративного права.

Визначено, що цифрова особистість – це складна категорія, що охоплює уявлення людини про себе в цифровому середовищі та може бути реалізована завдяки цифровій ідентифікації шляхом створення та використання цифрової ідентичності, реальної цифрової особи, віртуальної, постмортальної цифрової особи. Якщо людина вступає в цифрові правовідносини за допомогою цифрових технологій та виконує дії, що призводять до правових наслідків у матеріальному світі, то така людина є функціональним продовженням фізичної особи в цифровому середовищі, а отже, є суб'єктом права. Інші прояви цифрової особистості, зокрема віртуальна особа є об'єктом правовідносин. Так, цифрова ідентичність, віртуальна особа, посмертальна цифрова особа є об'єктом прав як благо. Цифрова

ідентичність – це інформація, дані про фізичну особу, що існує в цифровому середовищі лише у формі записів, ідентифікаторів та атрибутів. Віртуальна особа є цифровою конструкцією або виглядом, що моделює присутність та взаємодію, але може не мати чітку конструкцію ідентифікації із конкретною людиною. Постмортальна цифрова особа – це складна правова конструкція, що охоплює цифрову ідентичність померлої особи, її віртуальний вигляд, оцифровані унікальні природні властивості людини (міміка, голос), цифрове приватне життя.

За допомогою цифрових технологій людина має можливості включати у власну автономію власну цифрову особистість. Можливість формування та використання цифрової особистості можливо лише при наявності доступу до цифрового середовища та цифрової ідентифікації. Тобто право на цифрову особистість має правову та технологічну складову.

Найбільш урегульованими є відносини щодо створення та використання цифрової ідентичності. Її створення відбувається завдяки процедурі цифрової ідентифікації. Так, цифрова ідентичність формується за допомогою набору ідентифікаційних даних із оцифрування матеріальних та/або електронних джерел, проходить процедуру перевірки для забезпечення однозначного встановлення суб'єкта та підтвердження атрибуції даних і використовується для здійснення суб'єктивних прав та виконання обов'язків, формування та реалізації приватного/особистого життя, інтересів та розвитку власної особистості. За правовою природою цифрова ідентичність є об'єктом абсолютних особистих немайнових прав конкретної фізичної особи.

Перспективними напрями наукових досліджень є визначення характеристик цифрового спадкування, складу цифрової спадщини, правовий режим віртуальної особи.

ПОДЯКИ

Немає

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ

Немає

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Massimi M., Charise A. Dying, death, and mortality: Towards thanatosensitivity in HCI. *Proceedings of the 27th International Conference on Human Factors in Computing Systems (CHI EA '09)*. New York : ACM, 2009. P. 2459–2468. URL: <https://doi.org/10.1145/1520340.1520349>
- [2] Hollanek T., Nowaczyk-Basińska K. Griefbots, deadbots, postmortem avatars: on responsible applications of generative AI in the digital afterlife industry. *Philosophy & Technology*. 2024. Vol. 37. Art. 63. URL: <https://doi.org/10.1007/s13347-024-00744-w>.
- [3] Naseh M. V. Person and Personality in Cyber Space: A Legal Analysis of Virtual Identity. *Masaryk University Journal of Law and Technology*. 2016. Vol. 10. № 1. P. 1–22. URL: <https://doi.org/10.5817/MUJLT2016-1-1>

- [4] Zimmermann D., Wehler A., Kaspar K. Self-representation through avatars in digital environments. *Current Psychology*. 2023. Vol. 42. P. 21775–21789. URL: <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03232-6>
- [5] Cheong B. Ch. The rise of AI avatars: Legal personhood, rights and liabilities in an evolving metaverse. *Journal of Digital Technologies and Law*. 2024. Vol. 2(4). P. 857–885. URL: <https://doi.org/10.21202/jdtl.2024.42>
- [6] Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги : Закон України від 05.10.2017 №2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#top>
- [7] Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2024 році. URL: <https://ombudsman.gov.ua/uk/shchorichni-ta-specialni-dopovidi>
- [8] 42% дорослих і 70% підлітків користуються ШІ в Україні: результати дослідження Дія.Освіта. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/education/42-doroslykh-i-70-pidlitkiv-korystuiutsia-shi-v-ukrayini-rezultaty-doslidzennia-dii-aosvita>
- [9] План відновлення України. URL: <https://recovery.gov.ua/>.
- [10] Велієв Д. Цифрова свідомість та ідентичність. *Схід*. 2024. №6(1). С. 50–55. URL: <https://doi.org/10.21847/2411-3093.2024.616>
- [11] Сарнавська О. В., Яковичина Т. В., Шадюк Т. А. Філософське осмислення особистості цифрового покоління: постмодерний дискурс. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки*. 2020. Вип. 2(88). С. 135–145. URL: [https://doi.org/10.35433/Philosophical%20Sciences.2\(88\).2020.135-145](https://doi.org/10.35433/Philosophical%20Sciences.2(88).2020.135-145)
- [12] Sullivan C. Digital identity – From emergent legal concept to new reality. *Computer Law & Security Review*. 2018. No. 34(4). P. 723–731. URL: <https://doi.org/10.1016/j.clsr.2018.05.015>.
- [13] Sullivan C. Digital Identity. Adelaide : University of Adelaide Press, Barr Smith Library, The University of Adelaide, South Australia, 2011. 182 p.
- [14] Токарева В. О. Щодо питання цифрової ідентичності у мережі «Інтернет». *Приватне та публічне право*. 2022. №4. С. 35–40. URL: <https://doi.org/10.32845/2663-5666.2022.4.6>
- [15] Нагорний А. І. Віртуальна особистість як суб'єкт взаємодії. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*. 2012. Вип. 53. С. 22–27.
- [16] Булеца С. Б. Віртуальна ідентичність та віртуальна конфіденційність як особисте немайнове право. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. №2. С. 222–252. URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.02.33>.
- [17] Кивлюк О. П., Воронкова В. Г., Нікітенко В. О. Цифрові права як вираження цифрових атрибутів людини: соціально-філософське обґрунтування. *Освітній дискурс*. 2023. №4(4-6). С. 7–22. URL: [https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.44\(4-6\)-1](https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.44(4-6)-1)
- [18] Кухарев О. Є. Правовий режим акаунта в соціальній мережі у спадкових правовідносинах. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2025. Т. 32. № 1. С. 127–149. URL: <https://doi.org/10.31359/1993-0909-2025-32-1-127>
- [19] Fuchs A. What happens to your social media account when you die? The first German judgments on digital legacy. *ERA Forum*. 2021. No. 22. P. 1–7 URL: <https://doi.org/10.1007/s12027-021-00652-y>.
- [20] Борщевський І. В., Гринь О. Д. Правове моделювання як засіб дослідження правових процесів: теоретичний аспект. *Правова держава*. 2025. №58. С. 13–22. URL: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2025.58.330990>.
- [21] Networked Self: Identity, Community, and Culture on Social Network Sites / Papacharissi Z. (Ed.). London : Routledge, 2011. 336 p.

- [22] Штанько В. І. Віртуальний комунікативний простір і проблеми самоідентифікації особистості. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series : Theory of Culture and Philosophy of Science*. 2012. Vol. 1. No. 1029(47). URL: <https://periodicals.karazin.ua/thcphs/issue/view/199>.
- [23] Tüfekçi Can D. Reinterpreting human in the digital age: From anthropocentrism to posthumanism and transhumanism. *Journal of Educational Technology & Online Learning*. 2023. Vol. 6. Iss. 4. P. 981–990. URL: <https://doi.org/10.31681/jetol.1341232>
- [24] Харитонов О. І., Харитонов С. О. Цифрова людина, цифрова особа та цифрова особистість: до проблеми співвідношення. *Часопис цивілістики*. 2023. Вип. 49. С. 5–13. URL: <https://doi.org/10.32782/chc.v049.2023.1>
- [25] Смірнова І. Розвиток особистості в системі соціальних спільнот: загальне в індивідуальному. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Юридичні науки»*. 2017. № 861. С. 202–207.
- [26] Булеца С. Б. Цифрова ідентичність. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 3. С. 201–205. URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.1.28>.
- [27] Robles-Carrillo M. Digital identity: an approach to its nature, concept, and functionalities. *International Journal of Law and Information Technology*. 2024. Vol. 32. P. 1–21. URL: <https://doi.org/10.1093/ijlit/eaec019>.
- [28] Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу : постанова Правління Нац. банку України від 19.05.2020 № 65. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0065500-20#Text>.
- [29] Національний банк дозволив відкривати банківський рахунок з цифровим паспортом. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-dozvoliv-vidkrivati-bankivskiy-rahunok-z-tsfrovim-pasportom?utm>.
- [30] Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 910/2014 від 23.07.2014 про електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних транзакцій на внутрішньому ринку та про скасування Директиви 1999/93/ЄС. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_016-14#top.
- [31] Afonina O. Digital Identity: Definition, Functions and Comparative Analysis of Ukrainian and European Union Legislation. *Teisė*. 2025. Vol. 134. P. 8–15 URL: <https://doi.org/10.15388/Teise.2025.134.1>.
- [32] Waisberg E., Ong J., Lee A. G. Ethical Considerations of Neuralink and Brain-Computer Interfaces. *Annals of Biomedical Engineering*. 2024. Vol. 52. P. 1937–1939. URL: <https://doi.org/10.1007/s10439-024-03511-2>.
- [33] Аврамова О. Є. Віртуальна (цифрова) особистість: суб'єктивний та об'єктивний аспект. *Інноваційний процес: виклики воєнного часу, проблеми, перспективи євроінтеграції: за матеріалами круглого столу (м. Харків, 2 груд. 2022 р.) / за ред.: С. В. Глібка, І. В. Подрез-Ряполової*. Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2022. С. 52–56.
- [34] Бугайов М. В. Віртуалізація особистості як культурний феномен цифрового суспільства. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2024. № 2. С. 9–13. URL: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2024.308255>.
- [35] Hu T., Ge L. Affective liquidity, synthetic bonds: VTubers as posthuman mediators of digital intimacies. 2025. URL: <https://doi.org/10.1177/14614448251403091>.
- [36] Аврамова О. Є. Відумерлість майна: аналіз правового статусу. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2016. Вип. 3(74). С. 190–195.
- [37] Farnell R. Attempting Immortality: AI, A-Life, and the Posthuman in Greg Egan's «Permutation City». *Science Fiction Studies*. 2000. No. 27(1). P. 69–91. URL: <https://doi.org/10.1525/sfs.27.1.0069>. JSTOR 4240849.

- [38] Fa H. The psychology of digital legacy: Conceptual transformation, mechanisms, and implications for well-being. *Well-Being Studies Review*. 2025. (accessed: 11.01.2026). URL: <https://www.hksmp.com/journals/wsr/article/view/1086>.
- [39] Про авторське право і суміжні права : Закон України від 01.12.2022 №2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>.
- [40] Unrestricted active and continued use of social media accounts by heirs. URL: <https://www.noerr.com/en/insights/unrestricted-active-and-continued-use-of-social-media-accounts-by-heirs?utm>.
- [41] Музика Л. А., Седа С. В. Концепція посттанативних прав у контексті праввідносин щодо анатомічних матеріалів людини. *Центральноукраїнський вісник права та публічного управління*. 2024. Вип. 3(7). С. 132–143. URL: <https://doi.org/10.32782/cuj-2024-3-15>
- [42] Разметаєва Ю. С. Цифрові права людини та проблеми екстратериторіальності в їхньому захисті. *Право та державне управління*. 2020. №4. С. 18–23. URL: <https://doi.org/10.32840/pdu.2020.4.2>
- [43] Захарчук І. В. Цифрові права громадян України: конституційно-правове закріплення та механізми реалізації. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія «Право»*. 2025. Вип. 90. Ч. 1. С. 268–273. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.1.34>

REFERENCES

- [1] Massimi, M., & Charise, A. (2009). Dying, death, and mortality: Towards thanatosensitivity in HCI. *Proceedings of the 27th International Conference on Human Factors in Computing Systems* (CHI EA '09), 2459–2468. Retrieved from <https://doi.org/10.1145/1520340.15>
- [2] Hollanek, T., & Nowaczyk-Basińska, K. (2024). Griefbots, deadbots, postmortem avatars: On responsible applications of generative AI in the digital afterlife industry. *Philosophy & Technology*, 37, Art. 63.
- [3] Naseh, M. V. (2016). Person and personality in cyber space: A legal analysis of virtual identity. *Masaryk University Journal of Law and Technology*, 10(1), 1–22. Retrieved from <https://doi.org/10.5817/MUJLT2016-1-1>
- [4] Zimmermann, D., Wehler, A., & Kaspar, K. (2023). Self-representation through avatars in digital environments. *Current Psychology*, 42, 21775–21789. Retrieved from <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03232-6>
- [5] Cheong, B. Ch. (2024). The rise of AI avatars: Legal personhood, rights and liabilities in an evolving metaverse. *Journal of Digital Technologies and Law*, 2(4), 857–885. Retrieved from <https://doi.org/10.21202/jdtl.2024.42>
- [6] On electronic identification and trust services: Law of Ukraine (2017, October). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#top>
- [7] Office of the Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights. (2024). *Annual report on the state of observance and protection of human rights and freedoms in Ukraine*. Retrieved from <https://ombudsman.gov.ua/uk/shchorichni-ta-specialni-dopovidi>
- [8] Diia Digital. (n.d.). 42% of adults and 70% of adolescents use AI in Ukraine: Results of the Diia.Education study. Retrieved from <https://thedigital.gov.ua/news/education/42-doroslykh-i-70-pidlitkiv-korystuiutsia-shi-v-ukrayini-rezultaty-doslidzennia-dii-aosvita>
- [9] Recovery.gov.ua. (n.d.). Ukraine Recovery Plan. Retrieved from <https://recovery.gov.ua/>
- [10] Veliyev, D. (2024). Digital consciousness and identity. *Sikh*, 6(1), 50–55. Retrieved from <https://doi.org/10.21847/2411-3093.2024.616>
- [11] Sarnavska, O. V., Yakovyshyna, T. V., & Shadyuk, T. A. (2020). Philosophical reflection

- on the personality of the digital generation: A postmodern discourse. *Bulletin of Zhytomyr State University. Philosophical Sciences*, 2(88), 135–145. Retrieved from [https://doi.org/10.35433/Philosophical%20Sciences.2\(88\).2020.135-145](https://doi.org/10.35433/Philosophical%20Sciences.2(88).2020.135-145)
- [12] Sullivan, C. (2018). Digital identity – From emergent legal concept to new reality. *Computer Law & Security Review*, 34(4), 723–731. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.clsr.2018.05.015>
- [13] Sullivan, C. (2011). *Digital identity*. Adelaide: University of Adelaide Press, Barr Smith Library, The University of Adelaide.
- [14] Tokareva, V. O. (2022). On the issue of digital identity on the Internet. *Private and Public Law*, 4, 35–40. Retrieved from <https://doi.org/10.32845/2663-5666.2022.4.6>
- [15] Nahorny, A. I. (2012). Virtual personality as a subject of interaction. *Social Technologies: Current Problems of Theory and Practice*, 53, 22–27.
- [16] Buleca, S. B. (2025). Virtual identity and virtual privacy as personal non-property rights. *Analytical-Comparative Jurisprudence*, 2, 222–252. Retrieved from <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.02.33>
- [17] Kivlyuk, O. P., Voronkova, V. G., & Nikitenko, V. O. (2023). Digital rights as expressions of human digital attributes: Socio-philosophical justification. *Educational Discourse*, 4(4-6), 7–22. Retrieved from [https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.44\(4-6\) - 1](https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.44(4-6) - 1)
- [18] Kukharev, O. E. (2025). Legal regime of a social network account in inheritance relations. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 32(1), 127–149. Retrieved from <https://doi.org/10.31359/1993-0909-2025-32-1-127>
- [19] Fuchs, A. (2021). What happens to your social media account when you die? The first German judgments on digital legacy. *ERA Forum*, 22, 1–7. Retrieved from <https://doi.org/10.1007/s12027-021-00652-y>
- [20] Borshchevskyi, I. V., & Hryn, O. D. (2025). Legal modeling as a means of studying legal processes: Theoretical aspect. *Legal State*, 58, 13–22. Retrieved from <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2025.58.330990>
- [21] Papacharissi, Z. (Ed.). (2011). *Networked self: Identity, community, and culture on social network sites*. London: Routledge.
- [22] Shtanko, V. I. (2012). Virtual communicative space and problems of self-identification of personality. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series «Theory of Culture and Philosophy of Science»*, 1(1029). Retrieved from <https://periodicals.karazin.ua/thcphs/issue/view/199>
- [23] Tüfekçi, C. D. (2023). Reinterpreting human in the digital age: From anthropocentrism to posthumanism and transhumanism. *Journal of Educational Technology & Online Learning*, 6(4), 981–990. Retrieved from <https://doi.org/10.31681/jetol.1341232>
- [24] Kharitonova, O. I., & Kharitonov, E. O. (2023). Digital human, digital person, and digital personality: On the issue of correlation. *Journal of Civil Law*, 49, 5–13. Retrieved from <https://doi.org/10.32782/chc.v049.2023.1>
- [25] Smirnova, I. (2017). Personality development in the system of social communities: The general in the individual. *Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Series «Legal Sciences»*, 861, 202–207.
- [26] Buleca, S. B. (2025). Digital identity. *Analytical-Comparative Jurisprudence*, 03, 201–205. Retrieved from <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.1.28>
- [27] Robles-Carrillo, M. (2024). Digital identity: An approach to its nature, concept, and functionalities. *International Journal of Law and Information Technology*, 32, 1–21. Retrieved from <https://doi.org/10.1093/ijlit/eaee019>
- [28] On approval of the Regulation on financial monitoring by banks: Resolution National Bank

- of Ukraine No. 65 (2020, May). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0065500-20#Text>
- [29] The National Bank allowed opening a bank account with a digital passport. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-dozvoliv-vidkrivati-bankivskiy-rahunok-z-tsifrovim-pasportom?utm>
- [30] On electronic identification and trust services for electronic transactions in the internal market and repealing Directive 1999/93/EC: Regulation European Parliament & Council (EU) No. 910/2014 (2014, June). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_016-14#top
- [31] Afonina, O. (2025). Digital identity: Definition, functions and comparative analysis of Ukrainian and European Union legislation. *Teisė*, 134, 8–15. Retrieved from <https://doi.org/10.15388/Teise.2025.134.1>
- [32] Waisberg, E., Ong, J., & Lee, A. G. (2024). Ethical considerations of Neuralink and brain-computer interfaces. *Annals of Biomedical Engineering*, 52, 1937–1939. Retrieved from <https://doi.org/10.1007/s10439-024-03511-2>
- [33] Avramova, O. Y. (2022). Virtual (digital) personality: Subjective and objective aspects. In S. V. Hlibka & I. V. Podrez-Riapolova (Eds.). *Innovative process: Challenges of wartime, problems, and prospects of European integration* (pp. 52–56). Kharkiv: NDI PZIR NAPRN Ukraine.
- [34] Bugayov, M. V. (2024). Virtualization of personality as a cultural phenomenon of the digital society. *Bulletin of the National Academy of Cultural and Arts Leadership*, 2, 9–13. Retrieved from <https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2024.308255>
- [35] Hu, T., & Ge, L. (2025). *Affective liquidity, synthetic bonds: VTubers as posthuman mediators of digital intimacies*. Retrieved from <https://doi.org/10.1177/14614448251403091>
- [36] Avramova, O. Y. (2016). Extinct property: Analysis of legal status. *Bulletin of Kharkiv National University of Internal Affairs*, 3(74), 190–195.
- [37] Farnell, R. (2000). Attempting immortality: AI, A-Life, and the posthuman in Greg Egan's «Permutation City.» *Science Fiction Studies*, 27(1), 69–91. Retrieved from <https://doi.org/10.1525/sfs.27.1.0069>
- [38] Fa, H. (2025). The psychology of digital legacy: Conceptual transformation, mechanisms, and implications for well-being. *Well-Being Studies Review*. Retrieved from <https://www.hksmp.com/journals/wsr/article/view/1086>
- [39] On copyright and related rights: Law of Ukraine (2022, December). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
- [40] Unrestricted active and continued use of social media accounts by heirs. Retrieved from <https://www.noerr.com/en/insights/unrestricted-active-and-continued-use-of-social-media-accounts-by-heirs?utm>
- [41] Muzyka, L. A., & Seda, S. V. (2024). The concept of post-tenant rights in the context of legal relations regarding human anatomical materials. *Central Ukrainian Bulletin of Law and Public Administration*, 3(7), 132–143. Retrieved from <https://doi.org/10.32782/cuj-2024-3-15>
- [42] Razmetaeva, Y. S. (2020). Digital human rights and the problems of extraterritoriality in their protection. *Law and Public Administration*, 4, 18–23. Retrieved from <https://doi.org/10.32840/pdu.2020.4.2>
- [43] Zakharchuk, I. V. (2025). Digital rights of citizens of Ukraine: Constitutional-legal consolidation and mechanisms of implementation. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series «Law»*, 90(1), 268–273. Retrieved from <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.1.34>

Ольга Євгенівна Аврамова

Докторка юридичних наук, доцентка

Головна наукова співробітниця відділу правової взаємодії бізнесу та держави

Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва

імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України

03150, вул. Казимира Малевича, 11, Київ, Україна

email: oevramova@gmail.com

Olga Ye. Avramova

Doctor of Law, Associate Professor

Chief Research Fellow of the Department of Legal Interaction between Business and the State

Academician F. H. Burchak Research Institute of Private Law and Entrepreneurship of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine

03150, 11 Kazymyr Malevych St., Kyiv, Ukraine

email: oevramova@gmail.com

Рекомендоване цитування: Аврамова О. Є. Четверте покоління прав людини: право на цифрову особистість. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2026. Т. 33. №2. С. 31–52. <https://doi.org/10.31359/1993-0909.2026.33.2.31>.

Suggested Citation: Avramova, O. Ye. (2026). The Fourth Generation of Human Rights: the Right to a Digital Personhood. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 33(2), 31–52. <https://doi.org/10.31359/1993-0909.2026.33.2.31>.

Дата першого надходження статті до видання: 11.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 24.03.2026

Дата публікації (оприлюднення): 30.06.2026

Ця робота ліцензується відповідно до
Creative Commons Attribution 4.0 International License